

UPPSALA
UNIVERSITET

Överbibliotekarie
Professor Lars Burman

Carolina Rediviva
Uppsala universitetsbibliotek

Dag Hammarskjölds väg 1
Box 510
SE-751 20 Uppsala
Sweden

Tel +46 (0)18 471 39 10

Lars.Burman@ub.uu.se

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2013-03-01 UFV Dnr

Rektor

Uppsala universitet

Uppsala universitetsbiblioteks verksamhetsberättelse 2012

Härmed överlämnas UUB:s verksamhetsberättelse för år 2012. Berättelsen har utarbetats av undertecknad överbibliotekarie och granskats av bibliotekets ledningsgrupp. Den behandlades i Biblioteksrådet 26 februari 2012.

Inledning

Ett bibliotek för forskning och högre utbildning är under ständig utveckling. Under år 2012 har verksamheten inom Uppsala universitetsbibliotek (UUB) förändrats på en rad områden. Studie- och forskarvanor ställer krav på dynamiskt lokalutnyttjande. Tillgängliggörandet av de 13 hyllmilens tryckt material i öppna och slutna samlingar kräver likaledes kreativt nytänkande. Den explosiva utvidgningen av de digitala samlingarna måste administreras och göras åtkomliga. Ändrade arbetsuppgifter och begränsad personalstyrka kräver rationaliseringar som emellertid inte får gå ut över kärnuppgifterna: att svara för den vetenskapliga informationsförsörjningen vid Uppsala universitet och därtill förvalta ett ovärderligt och oersättligt kulturarv. UUB:s ambition är att höra till de främsta och mest respekterade universitetsbiblioteken såväl nationellt som internationellt.

UUB bidrar sedan århundraden till att bygga bilden av Uppsala universitet, och både innovativa digitala satsningar (t.ex. DiVA) och de äldre kulturarvssamlingarna väcker stort intresse såväl inom som utanför universitets- och biblioteksvärlden. Ett besök i boksalen hör till höjdpunkterna när universitetet får viktiga gäster.

Studenter och forskare i Uppsala har tillgång till samlingar av högsta internationella klass. Inköpen av vetenskaplig media hör till landets största, och belöpte sig 2012 till c. 46 Mkr. De fysiska och digitala biblioteken kompletterar varandra, och totalt finns nu över 20.000 köpta e-tidskrifter och andra databaser. Antalet e-böcker är

360.000 Nästan fem miljoner UU-interna nedladdningar gjordes 2012.

Den digitala revolutionen har i grunden förändrat verksamheten vid alla världens bibliotek. När det gäller forskning och undervisning sker numera stora delar av biblioteksverksamheten i den digitala rymden. Studenten och forskaren utnyttjar dagligen biblioteksresurserna på sin datorskärm. För ett universitetsbibliotek uppstår därmed en paradoxal situation. Som aldrig förr kan biblioteksservice idag göras osynlig, sömlös och omedelbar. För brukaren blir därmed också bibliotekets arbete alltmer osynliggjort. Men digitala tidskrifter och e-böcker skall köpas in, katalogiseras och tillgängliggöras, och de som arbetar inom detta område är överens om att kostnaderna för inköp och tillhandahållande av digitalt material inte är lägre än för fysiskt. Samtidigt behåller det traditionella biblioteket sin roll. Tryckta media används intensivt inom stora delar av universitetet, och biblioteksmiljöerna fungerar som platser för möten, studier och forskning. Det är värt att notera att idag är ett av de oftast förekommande brukarönskemålen tysta läsplatser.

Uppsala universitetsbibliotek är en komplex organisation. Under 2012 var verksamheten uppdelad i tre delar. De tio bruksbiblioteken, utplacerade i olika campusmiljöer, svarade för den dagliga servicen till brukarna. Bruksbiblioteken är ämnesinriktade och leds av enhetschefer som i sin tur leds av en avdelningschef med ansvar för hela bruksbiblioteksverksamheten. Denna utgör den absolut största delen av bibliotekets verksamhet (109 anställda, c. 153 mkr). Den universitetsgemensamma kulturarvsverksamheten (23 anställda, c. 28 mkr) omfattar vård och tillgängliggörande av handskrifter, musikalier, kartor och bilder, specialsamlingar och äldre tryck. Inom avdelningen finns en särskild resurs för visning och en konserveringsenhet. UUB:s övriga verksamhet – administration, intendentur, IT, produktion och publicering – brukar kallas biblioteksgemensamma funktioner, och omfattar dels resurser som stöder bruks- och kulturarvsverksamhet, dels externfinansierad verksamhet. Avdelningen omfattade 54 anställda och omsatte c. 22,5 mkr.

Under 2012 beslutades om en omorganisation vilken gäller från 1 januari 2013. Den administrativa verksamheten (ekonomi, personal, intendentur) bryts ut och organiseras under en administrativ chef. Samtidigt renodlas de biblioteksgemensamma funktionerna. Under hösten 2012 har omfattande arbete ägnats åt att förbereda förändringen. En administrativ chef och en avdelningschef för de biblioteksgemensamma funktionerna har rekryterats, och ersätter tillsammans den chef som under våren 2013 går i pension. Överbibliotekarie Ulf Göranson gick i pension 31 augusti 2012 och ersattes av Lars Burman. Ledningsgruppen inom UUB är alltså

under snabb förändring. Hela universitetsbiblioteket står för övrigt inför en omfattande generationsväxling.

Andra organisatoriska förhållanden som under 2012 krävt uppmärksamhet är samgåendet med Gotland, införlivandet i UUB av Bostadsforskningsbiblioteket och sammanslagningen av enheterna Dag Hammarskjöld och Juridiska biblioteket. Dessutom har skapandet av SciLifeLab inneburit att UUB i samarbete med biblioteken vid KI, KTH och SU utrett hur det framtida biblioteksstödet skulle kunna utformas.

Inte minst har förberedelserna för samgåendet med Gotland krävt återkommande planeringsmöten. Alla Gotlands högskoleanställda bibliotekarier besökte i december 2012 UUB. Överbibliotekarien och avdelningschefen för bruksbiblioteken hade dessförinnan besökt Almedalsbiblioteket i Visby.

UUB har således under 2012 haft en tydlig tredelad organisation, där bruksbiblioteken i sin tur är organiserade utifrån disciplinernas campustillhörighet. Det bör dock understrykas att intensiva samarbeten mellan grupper och enheter har varit nödvändiga och eftersträvansvärda. För att uppnå maximalt effektivt utnyttjande av resurserna krävs rörlighet och nära samarbete.

Den generella personalkompetensen är hög, vilket visas till exempel genom biblioteksservicens effektivitet trots en ekonomiskt trimmad organisation. Den visas också genom att medarbetare är efterfrågade i nationella samarbetsgrupper och ofta framträder på internationella konferenser. I DiVA förtecknades under året 23 publikationer skrivna av anställda på UUB. Av de anställda är tolv disputerade.

Universitetsbiblioteket är inget isolat utan en del av universitetet. Samverkan med institutionerna sker på olika formella och informella sätt: kontaktbibliotekarier, medverkan i kurser, förvärvskonsultationer, projekt etc. Till detta kommer givetvis det dagliga stödet till forskning och studier genom sökningar och dokumentleveranser. I biblioteksrådet finns representanter för de tre vetenskapsområdena och studenterna. Rådet sammanträder minst fyra gånger per år. Lika ofta möts de fyra samverkansorgan som upprättats på respektive områdesnivå: humaniora och teologi; juridik, samhälls- och utbildningsvetenskap; medicin och farmaci; teknik och naturvetenskap. I samverkansorganen får biblioteket och brukarna en möjlighet till samråd och ömsesidig information. Viktigare beslut inom biblioteket förankras i samverkansgrupperna.

UUB är internationellt synligt och deltar aktivt i arbetet inom t.ex. CERL (Consortium of European Research Libraries), LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) och IFLA

(The International Federation of Library Associations and Institutions).

Bruksbiblioteksverksamheten

Den övergripande organisationen har beskrivits ovan: de tio bruks- eller ämnesbiblioteken utgör enheter, som var och en har en särskild chef. Under 2012 slogs Dag Hammarskjöld-biblioteket ihop med Juridiska biblioteket, ett samgående som emellertid var förhållandevis problemfritt eftersom biblioteken var samlokaliserade och delade personal. Två av övriga enhetsbibliotek delar chef och personal, men har två fysiska lokaler: Biologi- och Geobiblioteket. I realiteten finns det alltså nio chefer för de tio enheterna. Institutet för bostads- och urbanforskning flyttar i februari 2013 till Uppsala och Bostadsforskningsbiblioteket har redan under 2012 inlemmats i UUB.

Bruksbiblioteksverksamheten är alltså geografiskt utspridd i Uppsala, och behoven av smidiga samverkansvägar är stor. Under hösten 2012 har UUB kunnat konstatera att det redan stora behovet av effektiv och samordnad biblioteksverksamhet kommer att öka väsentligt när biblioteksverksamheten vid Campus Gotland blir en del av UUB. Bland annat ställs nya krav på webbaserade mötesformer. Under de senaste åren har det också kommit att stå allt klarare att verkligheten skiljer sig mellan universitetets digitala bibliotek och dess fysiska. Medan studenten/forskaren söker upp sitt fysiska bibliotek för att konsultera en bok, genomföra ett grupparbete eller möte, eller fråga en närvarande, ämneskunnig bibliotekarie till råds, vistas man i hela det digitala biblioteket samtidigt och överallt. Chat- och e-postfrågor kan hanteras varifrån som helst, och alla informationsresurser finns omedelbart tillgängliga. Arbetet har alltså även under 2012 kännetecknats av ”det dubbla bibliotekets” krav.

Bruksbiblioteksenheterna är följande:

Biologibiblioteket

Blåsenhusbiblioteket (pedagogik, psykologi, utbildningsvetenskaper, ämnen med anknytning till lärarutbildningen)

BMC-biblioteket (biomedicin, farmaci, kost, preklinisk medicin, vård)

Carolinabiblioteket (humaniora, sociologi, teologi)

Dag Hammarskjöld & Juridiska biblioteket (juridik, statsvetenskap, freds- och konfliktforskning, Rysslandsstudier, utvecklingsstudier;

nationellt depåbibliotek för FN-material, specialsamlingar för EU och Europarådet)

Ekonomikums bibliotek (företagsekonomi, nationalekonomi, ekonomisk historia, kulturgeografi, handelsrätt, informatik och media, statistik; nationellt depåbibliotek för Världsbanken)

Geobiblioteket (geovetenskaper, geofysik, berggrundsgeologi, luft-, vatten- och landskapslära, paleobiologi)

Karin Boye-biblioteket (humaniora, teologi, sociologi)

Medicinska biblioteket (klinisk medicin, vård)

Ångströmbiblioteket (astronomi, datavetenskap/IT, fysik, kemi, matematik, teknik)

UUB samverkar också med Nordiska Afrikainstitutets bibliotek.

Under 2012 har informationsfoldrar framställs för samtliga enheter. <http://www.ub.uu.se/sv/Om-biblioteket/Bibliotek-och-enheter/>

Varje bruksbiblioteksenhet har upprättat en egen verksamhetsberättelse, och för mer detaljerade beskrivningar av år 2012 hänvisas till dessa. <http://www.ub.uu.se/sv/Om-biblioteket/Verksamhetsberättelser/> Nedan beskrivs först vissa gemensamma verksamhets- och problemområden som återkommer i de flesta av bruksbibliotekens redovisningar. Därefter uppmärksammas vissa enhetsbiblioteksspecifika förhållanden.

Över hela UUB pågår övergången till hylluppställningsordningen Dewey, vilken nationellt anbefalldes 2011. Övergången går olika snabbt och kräver resurser. Alla äldre samlingar vid UUB kommer inte att kunna ordnas enligt Dewey, men i görligaste mån har nyordningen drivits på under 2012, särskilt vid nyförvärv och när samlingar flyttas. Vissa enheter med mindre samlingar, t.ex. Medicinska biblioteket och BMC-biblioteket, har ställt om hela sitt bokbestånd.

Ett nationellt problem som berör UUB är att fjärrlånesystemet Saga kommer att släckas ner 2014. Saga används för 50 % av fjärrlånen i landet. Ingen fullgod ersättning finns ännu, och under 2012 har arbete bedrivits både nationellt och lokalt för att möta situationen.

Vid alla bibliotek bedrivs ett gott arbetsmiljöarbete, och det är värt att notera att många medarbetare deltagit i kursdagar om "hot och våld i yttre tjänst". Även om incidenterna är få förekommer

situationer där medarbetare kan känna sig otrygga. Säkerhetsarbetet är prioriterat och under året har ordningsreglerna delvis reviderats.

Undervisningsverksamheten vid enheterna har varit omfattande, och motsvarar ungefär fem universitetslärartjänster, fördelat på c. 70 undervisande bibliotekarier. Kurser i referenshanteringssystemen Zotero och Endnote har varit populära, och när biblioteket når ut med sina erbjudanden om undervisning har dessa varit mycket uppskattade. Vissa enheter beskriver goda samarbeten med institutionerna, men generellt kan sägas att man även 2012 konstaterar att bibliotekets undervisningskompetens mer aktivt skulle kunna utnyttjas genom strukturerat samarbete mellan UUB och institutionerna. Flera biblioteksenheter beskriver en önskad utveckling från "Boka bibliotekarien"-erbjudanden till kurser. På så sätt får fler brukare tillgång till bibliotekariernas kompetens. Kostnadseffektiviteten ökar och när studenternas informationskompetens ökar minskar referensfrågorna i informationsdiskarna.

Lokalfrågor är ständigt aktuella, dels gäller det bruksbiblioteksmiljöerna och dels magasin och depåer. Under 2012 återupptogs den utredning av en ombyggnad av Carolina Redivivas entréplan, som beslutats av rektor år 2010 (UFV Dnr 2006/2095). Ombyggnaden kommer att innebära väsentliga förändringar i arbetsflöden och funktioner. Stora omflyttningar av arbetsplatser kommer att ske. En bättre och mer välkomnande brukarmiljö är emellertid efterlängtat, såväl av medarbetarna inom UUB som studenter och forskare.

Inom bibliotekets mål- och strategiarbete har tre delprojekt bedrivits under 2012. "Plantskolan" har skapats, en intern utvecklingskurs i projektinitiering och presentationsteknik. Vidare har en modell för kompetensförsörjningsutveckling prövats. Den har fungerat väl och beslut har tagits att med början i chefsgrupperna fortsätta använda modellen. Inom fältet biblioteksservice har bemötandefrågor behandlats och externa föreläsare mött personalen. Insatserna inom mål- och strategiarbetet har påverkat verksamheten positivt och resulterat i nya projektidéer.

Studenter med läshinder ges särskilt stöd, exempelvis i den särskilda lässtudio som finns i Blåsenhusbiblioteket.

UUB står värd för seminarier och konferenser, och medarbetarna deltar i många nationella och internationella konferenser. Vanligen bidrar de åkande aktivt med konferensbidrag och kraven på återrapportering inom UUB har ökats.

Från Medicinska biblioteket, som delfinansieras av Akademiska sjukhuset, rapporteras att arbetet med att se över lokaler och ändrade arbetsflöden pågår. Synligheten på landstingets intranät har

ökat, och en kontaktsatsning gentemot institutioner och kliniker har genomförts under året. Vid BMC planeras större byggarbeten och omlokaliseringar, och BMC-biblioteket kan tillfälligt komma att placeras i sämre lokaler. På längre sikt är förhoppningen att en tänkt central placering kommer att gynna bibliotekets brukare och BMC:s studie- och forskningsmiljö. Vid båda biblioteken är mediafrågan av betydelse och den digitala övergången långt gången. År 2012 har antalet prenumererade eller pliktlevererade tryckta tidskrifter på BMC-biblioteket sjunkit till 73. Äldre samlingar är dock fortfarande efterfrågade, och en viktig händelse under 2012 är att den gemensamma depå av tryckta medicinska tidskrifter som finns magasinerad i Bålsta nu tagits över helt av UUB, sedan övriga delägare (KI och GU) sagt upp avtalet. Bålstadepån innebär en kostnad, men dokumentleveranser medför också intäkter. UUB:s bedömning har varit att det i nuläget inte går förlita sig på utländska, kommersiella leverantörer av äldre material, utan samlingen av halvgamla och bara delvis digitaliserade medicinska tidskrifter måste tillsvidare behållas intakt. Över hela UUB finns ett behov av så kallade "back-files" – särskilt ofta framhållet av det medicinska och farmaceutiska samt det tekniskt-naturvetenskapliga vetenskapsområdet. Digitaliserade äldre tidskriftsbestånd köps också in när förvärvsbudgeten medger.

På såväl Ångströmbiblioteket som Geo-biblioteket har lokalfrågorna stått i centrum under 2012. På Ångströmbiblioteket har lokaler sagts upp och inte mindre än 1100 hyllmeter gallrats ut. Ett nära samarbete med Studentservice har inletts och en gemensam disk har upprättats. På så sätt får studenterna tillgång till samlad service i en "one-stop-shop". De renoverade lokalerna och servicesamarbetet invigdes 30 november. Åtta dagar tidigare nyinvigdes Geo-biblioteket, som undergått en omfattande ommöblering och nyuppställning, föranledd av brukarbehov av bland annat grupparbetsytor. Tillsammans med Ekonomikums bibliotek har Ångströmbiblioteket deltagit i utvecklingen av nya förvärvsmodeller. I ett projekt, stött av Kungliga biblioteket, har "Patron Driven Acquisition" prövats, vilket innebär att UUB:s brukare har fått tillgång till ett mycket omfattande e-boksmaterial, där de första tre nedladdningarna är betalda lån och den fjärde innebär att biblioteket fullt ut köper e-boken.

Den ekonomiskt största delen av bruksbiblioteksverksamheten rör det humanistiskt-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet. Fem ämnesbibliotek levererar service och informationsresurser.

Liksom på andra håll inom UUB strävar Blåsenhusbiblioteket efter effektiv och lika behandling av alla som behöver service, och utvecklingsinsatser har under 2012 gjorts så att personalen "gör/säger samma saker". Målet att utnyttjandet av bibliotekets informationskompetens skall gå som en röd tråd inom lärarutbild-

ningarna har inte kunnat realiseras under 2012, men ambitionen kvarstår. Arbete har bland annat bedrivits i en särskild samrådsgrupp för biblioteksundervisning tillsatt av vice-rector inom det humanistiskt-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet och överbibliotekarien. Denna syftar till en allmänt stärkt samverkan mellan institutioner och bibliotek och arbetet fortsätter under 2013.

Sammanläggningen av Dag Hammarskjöld och Juridiska biblioteket medförde åtskilligt arbete under 2012, men har lyckligen genomförts. Ambitionen har varit att behålla medarbetarnas respektive ämnesnärlighet samtidigt som en överbyggnad av kompetenser genomförts. Under året stod enhetsbiblioteket framgångsrikt värd för det 9:e Nordiska Juridiska Biblioteksmötet. Till enhetens bekymmer hör framförallt trängseln i läsesalarna, stor efterfrågan på böcker och hårt slitage på det tryckta materialet.

Efter en omfattande gallring integrerades en stor del av Bostadsforskningsbiblioteket under 2012 i Ekonomikums bibliotek. Enheten bedriver framgångsrik undervisning och antalet kurser och deltagare ökade markant under året. Flera intressanta initiativ har tagits för att marknadsföra de "osynliga" e-biblioteksresurserna, exempelvis genom skärmar och QR-koder. Under hösten startade biblioteket en uppskattad programserie kallad "En kvart över" där forskare bjuds in för att presentera aktuell forskning. Ekonomikum-biblioteket rapporterar problem med ljudnivåer, och studenternas arbetsmiljö är en återkommande kärnfråga i hela UUB:s verksamhet.

Efter Carolinabiblioteket är Karin Boye-biblioteket den största enheten inom UUB. De två biblioteket svarar gemensamt för forskarnas och studenternas informationsförsörjningsbehov inom historisk-filosofiska, språkvetenskapliga, teologiska och sociologiska ämnesområden. Karin Boye-bibliotekets samlingar uppgår nu till 12.000 hyllmeter och består till en väsentlig del av äldre institutionsbibliotek, vilket innebär att flera äldre uppställningsordningar använts. Biblioteket har en mycket omfattande låneverksamhet och systemet med öppna hyllor innebär åtskilligt kringarbete.

Carolinabiblioteket är UUB:s största enhet och verkar i byggnaden Carolina Rediviva. Samlingarna i huset och i magasin är mycket omfattande, inte minst eftersom UUB sedan slutet av 1600-talet erhåller pliktleveranser av svenskt tryck, som packas upp och fördelas vid Carolinabiblioteket. Rikedomerna innebär många fjärrlån, stort ansvar för katalogisering och krav på förmåga att tillgängliggöra ett väldigt och svåröverskådligt material, uppställt och ordnat enligt olika principer under olika perioder. Under 2012 har ytterligare ett magasin i byggnaden Carolina Rediviva gjorts om till öppen samling, och en ny hylluppställning enligt Dewey har skapats. Genom de öppna samlingarna har brukarna omedelbar

tillgång till stora delar av det nyare beståndet. Tillgängligheten ökas ytterligare genom den nuvarande närheten till det stora magasinet i Celsiushallen. Inom enheten pågår en påtaglig generationsväxling. Behovet av kompetensöverföring är påtagligt, och hanteras på bästa möjliga sätt.

Ett problem inom Carolinabiblioteket är depåerna i Bålsta och Bergsbrunna, varifrån det tar tid att få fram beställt material. Ett annat problem är att ”halvgammalt” material från senare delen av 1800-talet och 1900-talet far illa; inbindning av tidskrifter sker inte längre, transporter mellan enhetsbibliotek sliter på materialet, och efterfrågan har ökat, inte minst eftersom Kungliga biblioteket av bevarandeskäl har ”frost” mycket material – materialet tas alltså inte längre fram vid nationalbiblioteket.

Kulturarvet

Avdelningen för universitetsgemensamma ändamål hanterar UUB:s stora kulturarvssamlingar. Uppgiften är att tillhandahålla, förvärva, bevara och informera om de äldre samlingarna. Två särskilda läsesalar, specialläsesalen och kartsalen, ger brukaren möjlighet att direkt arbeta med det fysiska materialet och c. 9.500 objekt har under 2012 lånats fram. Genom den digitala tekniken görs samlingarna hela tiden mer tillgängliga, dels genom direkta digitaliseringsinsatser och dels genom katalogiseringsinsatser som ger forskare utanför Uppsala och Sverige nya möjligheter att hitta materialet. Den digitala tillgängligheten ökar intresset för de fysiska samlingarna. Lånen av handskrifter och musikalier har till exempel ökat med 7 % mellan 2011 och 2012. Det kan förutses att den allt större digitala synligheten ytterligare kommer att öka trycket på de fysiska samlingarna, inte minst från utländska forskare, eftersom kulturarvssamlingarna är av utpräglat internationell karaktär. Under året har exempelvis en engelskspråkig *Catalogue of The Persian Manuscripts in Uppsala University Library* publicerats vid UUB. Även på detta område hör bibliotekets samlingar till de absolut främsta i Europa. Generellt kan sägas att den internationella forskarvärldens medvetenhet om UUB:s samlingar inte alltid är i nivå med deras betydelse, ett faktum som från bibliotekets sida kräver fortsatta ansträngningar att tillgänglig- och synliggöra dem.

Resurserna för förvärv genom köp är mycket begränsade. Nytilskotten sker främst genom donationer. Under 2012 har exempelvis Arne Beurlings arkiv förts till UUB liksom ett betydande tillskott till Ingemar och Astrid Hedenius samling. Av Kart- och bildenheten 1739 donerade nya objekt utgörs ungefär hälften av Per-Axel Wiktorssons exlibris-samling. Genom pliktleveranser har samma

enhet utökats med 1701 objekt, medan de direkta köpen bara omfattat 28 objekt.

Bevarandeinsatserna sker genom konserveringsinsatser, men också genom katalogisering, revidering, klimatinsatser och digitalisering. Genom arbete i internationella nätverk utvecklas förmågan att hantera de värdefulla samlingarna. Hela kulturarvsgrupperingen deltar i många internationella konferenser och har upparbetade kanaler till många andra av världens främsta kulturarvstunga bibliotek. Utländska praktikanter är vanliga och under 2012 har exempelvis studenter från Enssib i Paris och Ecoles de Condé i Lyon arbetat vid UUB under längre perioder. Medarbetare inom kulturarvsverksamheten har själva under året deltagit vid konferenser och internationella sammandragningar i exempelvis Antwerpen, Helsingfors, Köpenhamn, Barcelona, Tartu, Münster, Haag, Olmütz, Bryssel, München, Oxford, Paris och Montréal.

Även om digniteten av UUB:s kulturarv gör att biblioteket på ett naturligt sätt är internationellt till sin karaktär är naturligtvis samarbetena inom Sverige minst lika omfattande som de utländska. Medarbetare deltog under 2012 i konferenser runt om i landet och är representerade i exempelvis Kungliga bibliotekets expertgrupp för digitalisering.

Universitetsbibliotekets kulturarvsamlingar är alltså välkända och uppmärksamhet i media vanlig. Biblioteket har en heltidsanställd bibliotekarie som främst ägnar sin tid åt informations- och visningsinsatser. Under 2012 genomfördes 72 guidade visningar för sammanlagt 925 personer. Flera utställningar ordnades: sommarutställningen ”För en tunna Rågmjöll”, den uppmärksammade webbutställningen om Gustaf Fröding, och mindre utställningar som den över nobelpristagaren Mo Yan.

Säkerhetsfrågorna är ständigt aktuella inom avdelningen, och under hösten 2012 beslutades att de äldre, motordrivna kompakthyllorna i bokskyddsrummet skall bytas ut. Balansgången mellan säkerhet och tillgänglighet är svår, men brukarnas arbete i specialläsesalen har under 2012 underlättats genom att fotografering med egen kamera (utan blix) tillåts. Tillstånd att fotografera objekt för eget studie- och forskningsbruk har givits nästan varje dag.

Till avdelningen har under 2012 flera externfinansierade projekt varit knutna. Riksbankens jubileumsfond stöder utvecklingen av ArKA-D, ett system inom digitaliseringsplattformen Alvin för digitalisering och katalogisering av såväl handskrifter som annat kulturarvsmaterial som skall bli klart under 2013. Ambitionen är att efter modell av DiVA skapa ett framtida konsortium för digitaliserat kulturarv i Sverige. RJ stödde också det under 2012 avslutade ProBok, som är en bokbands- och proveniensdatabas, som för övrigt

redan är inlemmad i Alvin. Finansierat av RJ är också projektet Grekiska handskrifter i Sverige. UUB deltar vidare i Polarprojektet, finansierat av Vetenskapsrådet, och i Europeana Libraries. Biblioteket gick under 2012 in i nätverket EOD, E-books on Demand, där brukaren mot en kostnad kan beställa digitaliseringar av enskilda verk.

Enheterna inom kulturarvsverksamheten är följande:

Enheten för äldre tryck och specialsamlingar

Handskrifts- och musikenheten

Kart- och bildenheten

Konserveringsenheten

Kulturarvets informationsenhet

De enskilda enheternas verksamhetsberättelser görs tillgängliga på <http://www.ub.uu.se/sv/Om-biblioteket/Verksamhetsberättelser/>.

Gemensam administration och verksamheten inom IT, produktion och publicering

Den tredje organisatoriska delen inom UUB är de biblioteksgemensamma funktionerna. Inom dessa har under 2012 rymts dels ett antal enheter som stöder det övriga bibliotekets verksamhet och/eller är externfinansierade, dels den direkta administrationen i form av ekonomi- och personaladministration och intendentur. Under 2012 har avdelningen bestått av sex delar, men som ovan nämnts har en omorganisering skett och avdelningen delades vid årsskiftet 2012/2013 i två. Delarna under 2012 har varit:

Administration, intendentur, information

Digital publicering

Enheten för E-resurser

IT-enheten

Produktionsenheten

Kvalitetsfrågor och Webb

Enheten för digital publicering utvecklar webbapplikationer för elektronisk publicering och förvaltar och utvecklar DiVA, det digitala vetenskapliga arkiv som inte mindre än 31 lärosäten och institut nu använder för att registrera forskningspublikationer och publicera i Open Access. Under 2012 tillkom två nya systemägare i det kon-

sortium som utnyttjar och finansierar DiVA. DiVA är ett nationellt viktig redskap för bibliometri, och under 2012 gjordes nästan 15 miljoner fulltextnedladdningar varav 1.350.111 ur UU:s bestånd. Vid enheten bedrevs under 2012 också delar av arbetet i ArKA-D-projektet, som beskrivits ovan i samband med kulturarvets digitalisering.

Enheter för digital publicering har i flera år framgångsrikt tillämpat systemförvaltningsmodellen PM³, och under 2012 har arbetsmetodiken gradvis införts inom enheterna för E-resurser och IT. De digitala systemens svaghet är ofta den långsiktiga förvaltningen, och här har viktiga utvecklingssteg således tagits under 2012. Genomförandet möjliggjordes genom att en särskild IT-strateg under året varit anställd vid UUB.

Vid enheten för E-resurser har under 2012 två större projekt stått i centrum: Metasök och ERM. Under året upphandlades och implementerades ett metasöksystem som syftade till att ge brukaren smidig sökhjälp. När systemet lanseras i månadskiftet januari/februari 2013 kan användaren genom en enkel sökning på en gång inventera såväl Libris som UUB:s bestånd av specialkataloger och databaser. ERM uttyds "Electronic resource management" och krävs för biblioteksresursernas förvaltning och utveckling. Det äldre egenutvecklade systemet ASID har avvecklats, och överföringen av information till det nya ERM-systemet avslutas under 2013.

Enheter för e-resurser samarbetar mycket nära med bruksbiblioteken, och kan i många avseenden ses som en gemensam resurs inom det digitala biblioteket. I det ovan nämnda projektet Patron Driven Acquisition har enheten haft en nyckelroll.

IT-enheten levererar sedvanligt stöd till bibliotekets olika datamiljöer. Under 2012 har tilläggsystemet Chamo inhandlats till UUB:s Disakatalog.

Under 2012 bytte den enhet som hade hetat Avhandlingsproduktion och grafisk service namn till Produktionsenheten. Verksamheten är i tillväxt, och antalet avhandlingar som passerade genom enheten under 2012 har ökat med c. 10 % jämfört med föregående år. Hela 348 avhandlingar har producerats; sammanläggningsavhandlingar har ökat medan monografiavhandlingarna minskat något. Förutom avhandlingar framställde enheten under året 36 övriga monografier, vilket är en ökning med mer än 20 %. Omsättningen gick upp med 1 mkr till 12 mkr. Såväl Enheter för digital publicering och Produktionsenheten är huvudsakligen externt finansierade. Läger man därtill de olika projekt som bedrivs inom biblioteket kan man konstatera att inget annat bibliotek i Sverige har en så stor extern finansiering.

Administration och intendentur levererar stöd till den övriga verksamheten. Under år 2012 har UUB:s personalansvariga chef övergått till annan tjänst. Positionen har inte ersatts. Istället finns nu en personalsamordnare, och UUB får också kvalificerat stöd från universitetets personalavdelning stöd genom två personal-specialister.

Lars Burman

Bilaga: Översikt av UUB:s ekonomi och personal

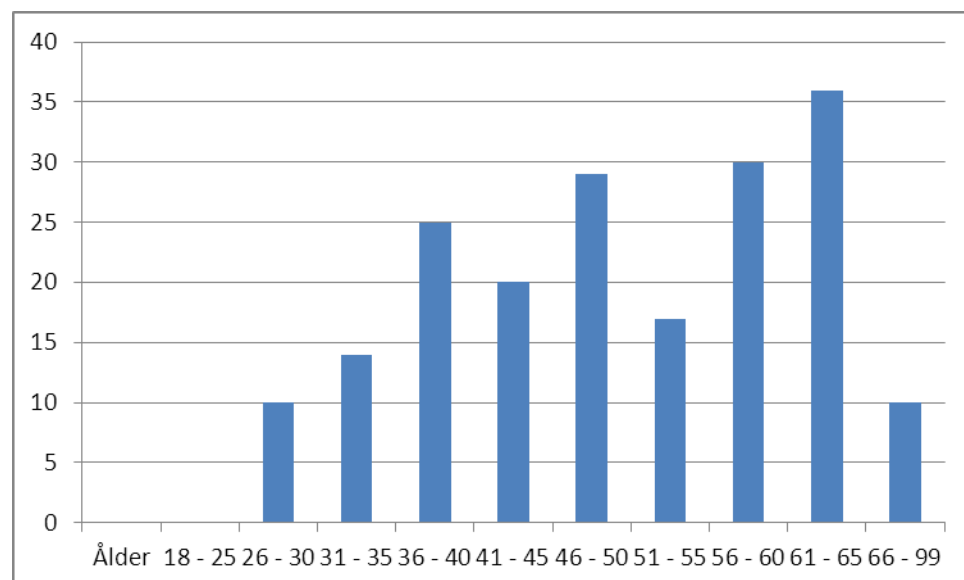
Den detaljrika nationella biblioteksstatistiken sammanställs inte förrän under mars månad. Uppgifter för åren 2007-2011 återfinns på <http://www.ub.uu.se/sv/Om-biblioteket/Biblioteket-i-siffror/>

Personal 2012:

	Antal	Heltidsekv.	Kvinnor	Män	Totalt
UUB	186	183,95	119	67	186
Bruksbibl.	109	107,28	82	27	109
Univers.gem	23	28,1	11	12	23
Bibl.gem.	54	48,58	26	28	54
Totalt:	186	183,96	119	67	186

Antalet personer som varit anställda har varit högre än 186, eftersom vikarier inte har räknats in. Timanställda är heller inte inräknade.

Åldersfördelning bland tillsvidareanställda inom UUB:

	Uppsala universitetsbibliotek		
	Resultaträkning 2012		
		1212	1112
	VERKSAMHETENS INTÄKTER		
	Grundutbildningsanslag	3 448 720,34	220 176,21
	Fou-anslag	3 502 705,00	3 699 717,00
	Avgifter o andra ersättningar	25 548 690,96	23 816 257,48
	Bidr fr myndigheter/affärsverk	1 523 849,00	3 047 698,00
	Övriga bidrag	18 767 317,10	20 719 255,76
	Finansiella intäkter	127 395,76	114 355,26
	Fördeln fak gemens intäkter	1 736 000,00	1 628 000,00
	Bibl gemens intäkter	174 000 000,00	169 545 663,00
	S:A INTÄKTER	228 654 678,16	222 791 122,71
	VERKSAMHETENS KOSTNADER		
	Löner	-94 060 510,93	-90 448 781,67
	Arvoden	-2 620 928,01	-2 503 120,58
	Traktamenten o bilersättn	-222 184,10	-166 932,03
	Övr ersättningar	-174 728,69	-146 349,06
	Upplupna semesterkostnader	-364 522,00	-297 737,00
	Avg o pensioner enl avtal	-370 227,00	-302 146,00
	Övr personalkostnader	-1 119 292,10	-1 007 123,04
	Utbildning, konferenser	-694 888,13	-618 579,04
	Lokaltjänstkostnader	-51 177 848,00	-55 019 618,00
	Övriga interna lokalkostnader	-69 230,00	-252 031,00
	Externa lokalkostnader	-515 960,01	-457 306,00
	Övriga lokalkostnader	-90 587,84	-79 502,37
	Reparationer och underhåll	-2 059 610,39	-1 931 960,56
	Resor, representation o info	-1 082 239,33	-776 903,82
	Inköp av varor	-55 454 679,95	-55 047 435,41
	Köp av tjänster	-7 030 686,92	-6 417 923,99
	Finansiella kostnader	-955 681,64	-709 781,50
	Avskrivningar mm	-11 069 060,85	-8 893 475,04
	Univ gemens kostnader	-2 030 694,00	-1 921 299,00
	S:A KOSTNADER	-231 163 559,89	-226 998 005,11
	VERKSAMHETSUTFALL	-2 508 881,73	-4 206 882,40
	TRANSFERERINGAR		
	Medel f statsbudg finans bidr	1 145 035,00	1 134 822,00
	Medel fr myndigh f finans bidr	300 000,00	125 000,00
	Övr medel f finans av bidrag	314 567,20	2 570 776,00
	Övriga lämnade bidrag	-1 759 602,20	-3 830 598,00
	SALDO TRANSFERERINGAR	0	0
	ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	-2 508 881,73	-4 206 882,40

Universitetsbiblioteket resultaträkning 2012-12-31 sammandrag

Bruksverksamhet	Hum/Sam/Med/farm		Tekn/nat		Gemensam verksamhet		Helt externfinansierad verksamhet		Summa
	Hum/Sam/Med/farm	Tekn/nat	Kulturav/Biblioteks	Igemensamt	Digitalt veten-	Produktion	Övrigt	Summa	
(tkr)					Budget	Utfall	skapligt arkiv	(avhandlingar)	
Intäkter									
Avsättning Vetenskapsområdet	89 612	20 093	33 838	10 920	19 539	(174 000)			174 002
Reservfond				10 700	218	(10 920)			10 918
Övriga intäkter	3 963	5 258	58	5 100	3 300	(16 839)			17 679
Summa	93 575	25 351	33 896	26 720	23 057	(201 759)	3 942	12 590	9 524
									228 655
Kostnader									
Personal	42 753	7 830	8 456	14 529	16 189	(88 703)	2 655	3 755	514
Loftjänstkostnader	28 695	3 927	6 659	10 125	2 114	(51 184)			51 520
Intendentur	1 000								1 000
Mediaförvärv	15 946	12 911	18 202	127		(47 313)			47 186
Avskrivningar	695	163	172	314	563	(1 755)	70		1 907
Övriga kostnader	5 349	999	907	2 550	3 627	(12 804)	1 175	9 027	1 915
Periodiserade kostn media/övr	-330	-809	-701						-1 840
Summa	94 108	25 021	33 695	27 645	22 493	(201 759)	3 900	12 782	11 521
									231 165